Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2007–2008

29 754 Terrorismebestrijding

Nr. 127

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN JUSTITIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 maart 2008

Hierbij bieden wij u een samenvatting aan van het twaalfde Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) van maart 2008. Dit dreigingsbeeld heeft aanleiding gegeven het algemene dreigingsniveau van Nederland te verhogen van «beperkt» naar «substantieel». Daarmee is de dreiging terug op het niveau dat gold vanaf het eerste DTN in mei 2005 tot DTN 8 in april 2007.

De formele rapportageperiode van het DTN-12 loopt van 1 september 2007 tot 31 december 2007. Recente ontwikkelingen tot en met 29 februari 2008 zijn echter eveneens in de analyse verwerkt. Het DTN wordt vier keer per jaar opgesteld door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, beslaat in principe een kwartaal, en is in eerste instantie bedoeld voor de Raad voor de Nationale Veiligheid. Het DTN wordt ook besproken met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van uw Kamer. Twee keer per jaar wordt een samenvatting van het DTN opgenomen in de halfjaarlijkse Voortgangsrapportage Terrorismebestrijding. Aangezien de volgende voortgangsrapportage pas begin juni 2008 van dit jaar naar uw Kamer zal worden gestuurd, hebben wij ervoor gekozen uw Kamer via deze weg te informeren over de inhoud van het meest recente DTN. In de eerstkomende voortgangsrapportage zal een samenvatting van het dan actuele DTN worden opgenomen en zal ook worden ingegaan op mogelijke beleidsimplicaties van het DTN.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst

KST116062
0708tkkst29754-127
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2008

Samenvatting Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland maart 2008 (DTN-12)

In de aanloop naar DTN12 heeft de al in DTN10 en DTN11 gesignaleerde toenemende voorstelbaarheid van een aanslag in Nederland verdere groei doorgemaakt. Kennis opgedaan uit recent verijdelde aanslagen in Europa maakt het voorstelbaar dat in West-Europa, en dus ook Nederland, meer dan voorheen rekening moet worden gehouden met aanslagen. De dreiging gaat hoofdzakelijk uit van door de kern van al Qa'ida aangestuurde of beïnvloede groepen uit Pakistan en Afghanistan. Ook de toename van de ongekende dreiging, dat wil zeggen vanuit personen of groepen die (nog) niet in beeld zijn van Europese Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten of pas op het allerlaatste moment in beeld zijn gekomen, heeft sinds DTN10 doorgezet. Dit zijn belangrijke factoren die de voorstelbaarheid van vooral de internationale dreiging voor Nederland dusdanig doen toenemen dat, ook al zijn er op dit moment geen concrete aanwijzingen voor aanslagen in Nederland, nu de conclusie gerechtvaardigd is dat het dreigingsniveau verhoogd moet worden van «beperkt» naar «substantieel». Daarmee is de dreiging terug op het niveau dat gold vanaf het eerste DTN in mei 2005 tot DTN 8 in april 2007.

Een bijkomende factor die het huidige dreigingsbeeld bepaalt, is dat het internationale profiel van Nederland de afgelopen tijd verhoogd is door de wijze waarop discussies over de islam in Nederland worden gevoerd, bijvoorbeeld naar aanleiding van een aangekondigde film over de Koran. Het betreft hier een momentopname. Het is echter niet te voorspellen hoe een en ander zich op dit vlak verder zal ontwikkelen.

Terrorisme

Toegenomen internationale jihadistische invloeden

Sinds DTN10 is sprake van een toename van de internationale invloed op de jihadistische dreiging in West-Europa. Bij aanhoudingen in het Verenigd Koninkrijk (juni 2007), Denemarken (september 2007) en Duitsland (september 2007) bleek sprake van training en soms van strategische sturing door aan al Qa'ida gelieerde groeperingen in onder meer Pakistan en Afghanistan. Dit was ook voor Nederland een zorgelijke ontwikkeling. Bij de casus in het Verenigd Koninkrijk (juni 2007) waar sprake was van dergelijke internationale beïnvloeding, leek deze nog sterk verbonden met de Pakistaanse immigrantenpopulatie aldaar.

Begin 2008 werden in Spanje leden van een jihadistisch netwerk gearresteerd. Ook dit netwerk bestond vooral uit personen met een Pakistaanse achtergrond maar had, naast plannen voor aanslagen in Spanje zélf, ook doelen in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk en Portugal op het oog. Opmerkelijk hierbij is dat nu vanuit het ene Europese land aanslagen in het andere worden voorbereid en gefaciliteerd.

In de Duitse casus uit september 2007 was sprake van personen die vanuit Duitsland training en sturing ondergingen in Pakistan/Afghanistan. Bij het terroristisch complot in het Verenigd Koninkrijk (juni 2007) was weliswaar sprake van recentelijk geïmmigreerde personen, maar vond de radicalisering van betrokkenen grotendeels in het Verenigd Koninkrijk plaats. De dreiging was dus nog *home grown*. Een zwaarwegend nieuw element vanuit de Spaanse casus is dat aanslagplegers niet eerder in Europa waren, maar lijken te zijn ingevlogen vanuit het grensgebied Pakistan/Afghanistan. In de beoordeling van de invloed uit Pakistan/Afghanistan moet worden meegenomen dat aldaar reeds geruime tijd een zeker herstel van de kern van al Qa'ida gaande is. De groeiende wetteloosheid

in dit grensgebied en de recente instroom daar van deels ervaren jihadisten uit het voor hen inmiddels minder populaire Irak, zorgen daarbij voor een aanzienlijke groep die bovendien beter en meer praktijkgericht is getraind dan de gemiddelde *home grown* jihadist. Deze laatste moet veelal via het internet en van papier werken.

De doelwitkeuze van deze jihadisten in het grensgebied Pakistan/Afghanistan is naar verwachting ook minder gericht op individuen, zoals nu bij de lokale Nederlandse netwerken, maar op meer traditionele al Qa'ida doelwitten. Deze zullen zich kenmerken door een hoge symbolische waarde of de mogelijkheid van grote aantallen slachtoffers.

In combinatie met de eerder genoemde Spaanse zaak moet worden geconcludeerd dat invloeden vanuit het grensgebied Pakistan/Afghanistan en/of al Qa'ida nu Europa-breed tot uitdrukking kunnen komen. Dit versterkt de in DTN10 en DTN11 beschreven zorg: de terroristische complotten in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Denemarken (september 2007) waren geen op zichzelf staande toevalligheden, maar aanslagen georganiseerd door personen met een Pakistaanse achtergrond of uitgevoerd door personen die daar zijn getraind zijn nu overal voorstelbaar in Europa, en dus ook in Nederland.

Hoewel het zwaartepunt van de internationale dreiging uit Pakistan/Afghanistan komt, kan tot slot ook een mogelijke Noord-Afrikaanse component worden aangewezen. In het najaar van 2007 heeft de LIFG (Libyan Islamic Fighting Group) zich verbonden aan al Qa'ida. Voor met name de LIFG geldt dat deze groep een uitgebreid ondersteuningsnetwerk heeft in Europa.

Toegenomen ongekende dreiging

De beschreven internationale invloed op de dreiging geeft aan dat de zichtbaarheid daarvan voor Europa afneemt: radicalisering, netwerkvorming en training vinden in het buitenland plaats en dus veelal buiten het zelfstandige zicht van de Europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Deze onzichtbaarheid kan daarmee ook (tijdelijk) blijven bestaan na binnenkomst van buitenlandse terroristen. De onzichtbaarheid wordt verder beïnvloed doordat jihadisten over het algemeen veiligheidsbewuster zijn geworden en meer vaardigheden hebben ontwikkeld om opsporing te voorkomen.
Ten tijde van eerdere DTN's gold die onzichtbaarheid ook voor de cellen die aanslagpogingen deden in Duitsland (DTN6/juni 2006: kofferbommen in treinen) en het Verenigd Koninkrijk (DTN10/juni 2007: bomauto's in Londen). Veel van de betrokken personen verbleven nog maar kort in deze landen, en waren kennelijk niet of onvoldoende bij inlichtingen- en veiligheidsdiensten opgevallen.

Dankzij internationale samenwerking zijn in Nederland in de afgelopen periode ook nieuwe personen onderkend via wie mogelijk een internationale dreiging kan uitgaan tegen Nederland of andere Europese landen. Verder werden eind 2007 drie personen aangehouden in Rotterdam, waarmee voornemens voor aanslagen werden verstoord. Gezien de kenmerken van genoemde casussen kan hieruit worden opgemaakt dat ook Nederland te maken heeft met een ongekende dreiging.

Profiel Nederland

Bij de verijdelde aanslagen in Duitsland (september 2007), Denemarken (september 2007) en Spanje (januari 2008) bleek de aanwezigheid van Westerse militairen in Afghanistan een belangrijke motiverende factor

voor de aanslagplannen. Op dit punt bestaat dan ook een duidelijke overeenkomst met het profiel van Nederland, zeker gezien de verlenging van de Nederlandse militaire missie in Afghanistan. Dit genereert, ook vanwege de Europa-brede oriëntatie van het Spaanse netwerk, risico's voor Nederland.

De wijze waarop in Nederland debatten over de islam voorkomen, gemarkeerd door onder meer de aangekondigde films over de Koran van de PVV-fractievoorzitter en de voorzitter van het Comité Ex-moslims alsook de discussie rondom de plaatsing van kunstwerken van een Nederlands/Iraanse kunstenares heeft internationaal, zeker ook in islamitische landen, veel aandacht gekregen en het profiel van Nederland internationaal verhoogd. Dit heeft op een van de meest vooraanstaande internationale jihadistische webfora onder meer geleid tot doodsbedreigingen gericht aan de PVV-fractievoorzitter. Ook hebben jihadisten er, in de context van de discussie over de film van de PVV-fractievoorzitter, opgeroepen om aanslagen te plegen in Nederland dat «Afghanistan bezet».

Tegenover genoemde factoren staat dat de verlenging van de Nederlandse missie in Afghanistan nog weinig reacties heeft opgeroepen bij jihadisten. Ook is Nederland in de afgelopen periode niet specifiek genoemd in de boodschappen van al Qa'ida-leiders of daaraan gelieerde organisaties. Recente boodschappen uit die hoek waren echter wel specifiek gericht op de Europese bevolking. Hoewel binnen Europa de inmiddels inzichtelijk gemaakte ongekende dreiging tot nu toe vooral op andere Europese landen gericht was, kan zeker niet uitgesloten worden dat Nederland, bijvoorbeeld afhankelijk van het succes en de invloed van aanslagen in andere landen, in een later stadium ook tot doelwit zal worden gekozen.

Netwerken in Nederland

Het beeld van reeds langer gekende lokale netwerken in Nederland is sinds DTN8 niet verontrustend. Dit beeld blijft ook ten tijde van DTN12 staan. Ontbrekend leiderschap in deze lokale groepen, doordat leiders vastzitten, was daarbij een belangrijke factor. De uitspraak in januari 2008 van het hof in de zaak tegen de Hofstadgroep zal mogelijk effect hebben op de verhoudingen en motivatie binnen de bestaande netwerken.

Naast de dreiging van lokale netwerken blijft ook het risico aanwezig van de (gestoorde) enkeling *(«sudden jihad syndrom»)* of een lokaal netwerk, gesteund en gestimuleerd door de massamedia en instructiemateriaal op het internet.

Radicalisering en Polarisatie

De verspreiding van het radicaal islamitische gedachtegoed heeft ook in de afgelopen periode plaatsgevonden, voornamelijk via jongerenpredikers die veel aanzien genieten bij de moslimjeugd. Zij geven lezingen op verschillende lokaties, veelal buiten moskeebesturen om. De toename in activiteit is vooral zichtbaar buiten de Randstad. Dat het religieuze circuit juist in deze contreien aantrekt is in ieder geval deels te verklaren uit de omstandigheid dat enkele van de actieve predikers afkomstig zijn uit deze regionen. Deze observatie wordt bevestigd door uitlatingen op internet, waar geklaagd wordt dat er in de grote steden niets meer gebeurt aan prediking. Voor de jongeren uit de Randstad is het door de afstand minder makkelijk om lezingen bij te wonen in de andere provincies.

Berichten in eerdere DTN's over zekere radicaliseringstendensen onder Turkse Nederlanders worden bevestigd door nader onderzoek. Gebleken

is echter dat de verspreiding van de radicale islam in deze kring getalsmatig een marginaal verschijnsel is dat desalniettemin niet veronachtzaamd mag worden. Kenmerkend daar is dat een gedachtegoed ontwikkeld wordt dat sterke overeenkomsten vertoont met dat wat in de bestaande salafistische centra in Nederland wordt gepredikt.

Weerstand

Weerbaarheid

Sinds februari 2006 wordt in het DTN bericht over de toegenomen weerbaarheid van Nederlandse moslims tegen radicalisering en extremisme. De reacties van verschillende moslimorganisaties in Nederland op de voorgenomen film van de PVV-fractievoorzitter bevestigen nog eens deze ontwikkeling. Vrijwel alle belangrijke moslimorganisaties roepen de Nederlandse moslims op de rust te bewaren en, indien zij zich beledigd voelen, zich niet te laten provoceren tot gewelddadige acties. Deze organisaties realiseren zich bovendien dat geweld en polarisatie langs etnische en religieuze lijnen in Nederland de aanwezige anti-islamitische sentimenten alleen maar zullen versterken. Sommige moslimorganisaties trachten inmiddels actief de mogelijke negatieve effecten van de film te neutraliseren door relevante buitenlandse islamitische actoren te benaderen. Daarnaast zijn initiatieven ontplooid om het in sommige islamitische landen aangekondigde boycotten van Nederlandse producten te voorkomen. Nederlandse moslimorganisaties dragen hierbij de boodschap uit dat de moslimgemeenschappen in Nederland niet gebaat zijn bij escalatie, en dat de Nederlandse overheid en de overgrote meerderheid van de Nederlanders de opvattingen van de PVV-fractievoorzitter niet delen. Tevens is van salafistische zijde opgeroepen geweldloze actie te ondernemen indien de Koran en het geloof in de film van de PVV-fractievoorzitter worden aangevallen.

Bij de vele inspanningen om de weerbaarheid te laten toenemen en polarisatie te laten afnemen moet wel worden opgemerkt dat deze initiatieven mogelijk vooral de minder extremen van de verschillende groepen aanspreken. De doorgroei naar geweldsbereidheid van radicaliserende personen kan door de toenemende weerbaarheid worden gedempt. Ook kan de toenemende weerstand de mate beperken waarin jihadisten kunnen opereren in een voor hen «vriendelijke» omgeving. Echter, personen die al zwaar geradicaliseerd zijn, en van wie de echt gewelddadige actie te verwachten is, zullen zich mogelijk alleen maar verder afkeren van de samenleving alsook van hun minder radicale broeders, die door hen mogelijk worden gezien als «zwak» en te compromisbereid.